

DE MILLEGEMVRIEND

5e jaargang, nr.1
februari 1992

MEDEDELINGSBLAD VAN DE
V.Z.W. MILLEGEMVRIENDEN

Verantw. uitgever: F.Schelfhout,

Herentalsebaan 85, 2520 RANST, tel. 03/353.17.70.

Bankrekening MILLEGEMVRIENDEN-Ranst: 733-1311310-94

Ons kind is toch het mooiste . . .

't Wordt veel gezegd, maar bij ons *op Millegem* is het nog waar ook. Neem nu de mannen van **Den Dries** – ge weet wel dat groepje muzikanten van daar ergens uit het verre Borgerhout, met hun doedelzak, trekzak, trommel en andere rare instrumenten – die op dien killig–natte zondagmorgen met een koude neus ons kerkje komen binnengestapt. Zij krijgen het opeens warm in het portaal en trekken dadelijk hun overjassen uit. Stoere venten, speciaal naar Millegem gekomen om wat leven in de Sint–Antoniusviering te blazen. Dat doen ze nu al vele jaren en het wordt op Millegem geapprecieerd.

De Antonius–vierders die de kerk hebben gevuld in afwachting dat onze rector Belmans de eucharistieviering gaat beginnen, komen dadelijk in de goede stemming als onze muzikanten roffelend–doedelend–jankend–fluitend traag en plechtig naar de kerststal opstappen en plaatsnemen bij de herders en de koningen. 't Lijkt wel of Sint–Jozef tegen Maria zegt : "Daor zèn ze, vandaag is het hier afgelopen". Want ja, in dat kleine kerkje hebben ze de langste en – vanzelfsprekend – de mooiste kerstviering. In Millegemkerk begint kerstmis half–december als Gust De Wolf met zijn helper aan de stal begint. Sint–Antonius moet dan voor een tijdje verhuizen. Ieder jaar een ietwat verschillend tafereel met dezelfde hoofdrolspelers, maar steeds zo prachtig dat het Kerstekindeke en zijn familie met plezier naar Millegem komen en er dan blijven logeren tot na de Sint–Antoniusviering, kwestie dat ze dat ook nog willen meemaken.

Zo zitten de sloebers van de volkskunstgroep **Den Dries** daar voor het stalleke van Betlehem te musiceren en Sint–Antonius kijkt een beetje bezorgd over de stal heen naar de zwaar–gewolkte–natte lucht boven Vremde. Maar ondertussen proberen de tientallen kaarsen die de kerstnacht in Millegemkerk overleefd hebben hun laatste vlammeke zo hoog mogelijk te verheffen en... lukt het deze kaarskens niet om de regen tegen te houden die zo dreigend op Millegem afkomt, zij zorgen alvast voor de feeststemming.

Als de misdienaar langzaam–voorzichtig aan de bel naast de sacristiedeur trekt om deze niet te hard te doen verschrikken botst die klepel daar toch nog met zo'n lawaai tegen de klokwand aan dat de mannen van Den Dries als stenen beelden verstomd voor de stal blijven zitten en mee in het kersttafereeltje opgenomen worden alsof ze daar al eeuwen hadden gestaan. Even hoort men de kaarsjes in de kerk zuchten, heel even maar – in de kerk van Millegem kan dat – en dan opeens weergalmt een hemels geluid tegen de pasgeschilderde muren. Da's waar ook, het K.V.L.V.–koor uit het naburige Boechout is ook naar de Sint–Antoniusviering gekomen. Reeds een half uur vóór de mis begon waren ze naar het kerkje gekomen en hadden zich op het koor opgesteld. Ze hadden van daar, enkelen zelfs met open mond, naar de ontelbare kaarsen in de kerk gekeken, zoveel kaarsen hadden ze wellicht in heel Boechout nog niet bijeen gezien. Tussendoor hadden ze nog wel af en toe stiekem in hun ruime partituren geloerd, kwestie van er straks niet door te vallen hé. Ze hadden ook genoten van het fluitzakgedroffel van die van Borgerhout en nu waren ze zelf aan de beurt.

Ze mogen zij elk jaar terugkomen naar Millegem, die van het K.V.L.V.–koor uit Boechout onder leiding van mevrouw Paepen–Van den Bosch. Dat was ook de mening van onze terug–van–ziekgeweeste rector Belmans, die na zijn prachtig opgeluisterde misviering voor het koor een verdiend warm applaus inzette.

Zoals gebruikelijk werden bij de offerande een selectie van de daarna–te–verkopen–offergaven onder begeleiding van Den Dries naar het altaar gebracht. Rector Belmans drong er op aan dat méér mensen al hun gaven bij die gelegenheid naar voor zouden brengen. Of dat echter praktisch haalbaar is moet eens worden bestudeerd. Er zijn dit jaar 137 gaven verkocht. Laat bij de

offerande eens 120 mensen naar het portaal gaan om hun gave op te halen en dan plechtig naar voor te brengen. Als we proberen dat ordelijk te doen verlopen en we per persoon hiervoor 30 seconden toekennen, dan moeten we toch voor de offerande een vol uur plannen. Op de grond vóór het altaar is niet genoeg plaats om al die gaven naast elkaar te leggen, maar we kunnen misschien rekken voor het altaar timmeren, de kerk is wel hoog genoeg. Daar moet nog eens over geslapen worden.

In afwachting dat Ede Mertens zijn zoveelste "roeping" aanvangt brengen de mannen van Den Dries de kopers in de gewenste stemming...

Terwijl de relikwie van Sint-Antonius vereerd wordt, is het terug de beurt aan Den Dries. De doedelzak wordt vol geblazen en zij zetten vanaf de kerststal de stoet in beweging van het nokvolle kerkje naar buiten, want het is bijlange nog niet afgelopen. Ede Mertens staat al gereed op zijn roepersplatform aan het deurtje van de sacristie zoals hij dat nu al zoveel jaren doet. Enkele dagen te voren hebben de gemeentewerklieden de kiosk opgesteld, netjes aansluitend aan het nieuwe talud en daar wachten reeds tientallen kopers om een eerste bod op de offergaven te kunnen doen. Ook in het tentje naast de kerk staan enkele Millegemvrienden gereed om de kopers met koude voeten op te warmen met hot-dogs, hete oxo en vuurwater. Iedereen hoopt dat hij voldoende centen op zak heeft om deftig mee te kunnen bieden, maar betalen met een cheque – liefst gedekte – mag tegenwoordig ook.

Als eerste komt onze eregast, "de Varkenskop", aan de beurt om geveild te worden. Hij luistert met ver-opengespreide oren naar het bod en kijkt met zijn lachende verkensoogskens naar de menigte, maar schoort desondanks geen hoge toppen. Ocharme, denkt hij, 400 frankskes. Maar de meeste mensen durven waarschijnlijk niet zo maar met ne varkenskop naar huis komen, da's kwestie van moeder-de-vrouw niet te hard te doen schrikken. Vóór dat de varkenskop in de

kerk wordt gedragen hoort hij nog zeggen dat **ne stomme klomp fruit** zoveel waard is dan onze eregast zelf, maar hij besluit zich later te wreken. Bij de zesde roep is Ede Mertens gerodeerd en haalt 600 frank uit een krentenbrood; de krenten laat hij er insteken en dat zijn er veel, een brood gelijk een karrewiel. Daarop volgt een prachtig kantwerkje voor de zelfde prijs. Als dan bij de dertiende roep een klomp fruit voor 700 frank weg gaat is er daarna voor diegene die het eerste krentenbrood had gemist nog een gelegenheid om een tweede krentenbrood voor 800 frank mee naar huis te nemen. De *aangevers* van "den Ede" hebben nog een derde krentenbrood achter de hand gehouden en als dat na een half uur in de lucht wordt gestoken is dat ondertussen 900 frank waard geworden. Dat is dan wel niet het hoogste bod, want drie kopen voordien is iemand voor duizend frank de gelukkige bezitter geworden van een echt-warm schapevel.

Zoals dat meer voorkomt ontdekken sommige kooplustigen dat ze zelf vergeten waren een offegave voor Sint-Antonius mee naar Millegem te brengen. Da's geen probleem, men kan daar immers toch nog een offergave kopen en **in extremis** aan het kerkje aanbieden, zo simpel is dat. Dat kan zelfs met *zijn varkenskop* waarvan de beenhouwer-schenker heeft laten omroepen dat de koper met zijn kop gratis naar hem mag komen om deze netjes-vakkundig te laten klaarmaken. Natuurlijk veel handiger voor moeder-de vrouw. Zo volgt dan als 136-ste roep de apotheose met opnieuw onze eregast die fier zijn varkenssnuit in de hoogte steekt als hij hoort dat Ede Mertens roept : "Niemand méér dan tweeduizendhonderd frank ??.. Geluk !!"

Daarop zorgt weerom De Dries voor een reeks lustige deuntjes om de roeper en al de kopers te bedanken voor hun gulheid. De drankverkopers krijgen het nog even druk en nog lang wordt er op de kiosk nagepraat over deze fantastische Sint-Antoniusviering.

Alvast allemaal tot zondag 17 januari 1993.

Iedereen nog eens bedankt : de vele schenkers-offeraars, gulle kopers, K.V.L.V.-koor uit Boechout, mannen van Den Dries, opstellers van de kiosk, de vele medewerkers van de Millegemvrienden behulpzaam bij de voorbereiding en de medewerking tijdens de viering, want daar komen nogal wat handen bij kijken.

Nog over Sint-Antonius.

Drie jaar geleden, in het januari-nummer 1989 van De Millegemvriend brachten we de bijdrage van Aloïs Sledsens uit Wommelgem over de Sint-Antoniusviering te Millegem. Daarin vertelt Aloïs dat ook op verschillende andere plaatsen in Vlaanderen onder het octaaf van Sint-Antonius een soortgelijke viering plaats vindt. In vele kerken vinden we inderdaad nog een beeld van Antonius-met-zijn-varken dat getuigt dat de verering van deze heilige zeer verspreid was. Ook in het buitenland en in het Waalse landsgedeelte vinden we deze verering terug. Het driemaandelijks tijdschrift "*Antoniana*" uitgegeven in Zonnebeke dat nu al aan zijn veertigste aflevering toe is geeft zeer gedetailleerde informatie over al de plaatsen en vormen van deze verering in binnen- en buitenland.

Vacantiegangers die ooit in het oosten van de provincie Luik zouden vertoeven geven we de aanbeveling om er de **Sint-Antoniuskluis** te Benister-Bévercé te bezoeken. Men kan er – zelfs in keurig Nederlands – een brochure over de kluis en de Sint-Antoniusverering aanschaffen. In afwachting van uw bezoek geven we u hier alvast een uittreksel uit deze brochure.

.... Gelegen halfweg de helling tussen Béveré-dorp en Benister, niet ver van Malmedy, verborgen achter een gordijn van sparren, staat de St. Antoniuskluis, een langwerpige gebouw met eenvoudige lijnen en samengesteld uit een bescheiden woongedeelte en een kapel, die daarentegen nogal opvalt. Haar geschiedenis gaat terug tot de XVe eeuw.

Men bezit inderdaad nog de oorspronkelijke akte daterend van 16 juli 1446, bij dewelke de prins-abt Henri de Mérode een zekere kluizenaar Jan toeliet een kleine kapel in te wijden die hij daar opgericht had... Het huidige gebouw zou echter dateren van de XVIIe eeuw... In 1981 werd een vereniging gesticht onder de naam "Vrienden van de kluis", waaraan men later "van Sint-Antonius" zou toevoegen, de statuten verschenen in het staatsblad van 14.1.1982. Deze vereniging die door een akte van schenking eigenaar werd van het gebouw begon met de restauratie die na enkele jaren voltooid werd.

Het leven en de verering van Sint-Antonius.

Hoewel de kleine bidplaats die grenst aan de kluis oorspronkelijk toegewijd was aan verschillende heiligen – de Maagd Maria, de HH. Antonius, Nikolaas, Johannes de Evangelist, Elooi, Leonardus, Katarina en Barbara – nam de cultus van Sint-Antonius uiteindelijk de bovenhand en dat sinds onheugelijke tijden. Het gaat hier niet om de H. Antonius van Padua, de Portugese Franciskaan van de XIIIe eeuw, met wie men hem dikwijls verwacht, maar om een Egyptische kluizenaar van de IVe eeuw, wiens Leven door zijn tijdgenoot en vriend de H. Atanasius, bisschop van Alexandrië, geschreven, wereldwijd bekend werd.

Geboren omstreeks het jaar 251, uit kleine grondbezitters, verloor Antonius zijn ouders toen hij amper twintig jaar was. Op een dag, toen hij een kerk binnen ging, hoorde hij de woorden van Jezus uit het evangelie : "Indien gij volmaakt wilt zijn, verkoopt wat ge bezit, geeft het aan de armen en gij zult een schat bezitten in de hemel". Hij nam die woorden op als waren ze persoonlijk tot hem gericht, ging terstond de akkers verkopen die hij had geërfd en verdeelde het geld aan de armen, zonder te vergeten in het nodige te voorzien voor zijn zuster. Daarna trok hij zich buiten het dorp terug en leidde een leven van gebed en boete terwijl hij onderricht en raad ontving van een oude asceet.

Na enige tijd werd de drang tot volledige afzondering zo groot dat hij zich dieper in de woestijn ging vestigen. Zo bracht hij meer dan twintig jaar door in de puinen van een verlaten kasteel; vervolgens, vluchtend voor inhalige bezoekers, die van hem raad en mirakels verwachtten, vond hij, terwijl hij een karavaan vergezelde, een gebied dat zodanig afgelegen was, dat men er hem – zo dacht hij – moeilijk zou kunnen bereiken. Dit alles werd hem niet ingegeven door eigenbelang noch door misprijzen voor zijn mensenbroeders, maar door een vurig verlangen om met God alleen te leven en zich in een gebed te storten dat vruchtbaarder zou zijn voor de wereld naarmate het zuiverder en meer onthecht zou worden. Deze afzondering werd nochtans nooit geheel bereikt; geleidelijk aan sloten volgelingen zich bij hem aan en vervuld van Gods Geest oefende Antonius op zijn omgeving een steeds groeiende invloed uit.

Hier vallen twee intermezzo's te vermelden : vooreerst de vervolging door keizer Maximilianus, die in 310 te Alexandrië heerste en die de heilige verplichtte zich in dienst te stellen van de kristenen die gevangen waren omwille van hun geloof, en waardoor hij zichzelf aan gevangenneming blootstelde. Later de deining, weer te Alexandrië, veroorzaakt door een ketterij, het Arianisme, waar de bisschoppen toen Antonius verzochten om ze tegen te werken met al de invloed die zijn heilig leven hem verleende.

Vervolgens verplichtte zijn hoge leeftijd hem om gedurende zijn laatste 15 levensjaren de hulp in te roepen van twee monniken die hem verzorgden en die er over waakten dat hem niets ontbrak. Toen hij de leeftijd van 105 jaar had bereikt ontsliep hij in de vrede van de Heer.

Het is duidelijk dat Antonius de Egyptenaar uiteindelijk als de enige patroon van de kluis en titeldrager van de kapel herkend werd. Zijn beeld, of liever de kopie ervan, prijkt er op de juiste plaats. Aan de voet ervan ziet men het beeld van een varkentje. Het is immers met deze onverwachte gezel dat de heilige sinds de XVe eeuw werd voorgesteld.

Waar ligt de oorsprong van deze voorstelling ?

Men heeft dikwijls gedacht dat dit dier de veelvuldige bekoringen symboliseerde waaraan de heilige vanwege de duivel zou blootgesteld zijn, zoals zijn biograaf het vermeldt. Maar zegt het verhaal van Sint-Atanasius wel degelijk dat Satan de heilige verscheen onder de vorm van een monsterachtig beest, nergens vermeldt hij dat het om dit weerloze dier gaat dat we maar al te goed kennen.

Het is méér dan waarschijnlijk dat deze afbeelding geboren is uit een vaststaand historisch feit. Er bestond inderdaad in de Middeleeuwen een kloosterorde die zich onder de bescherming van onze Sint-Antonius had geplaatst en waarvan de leden de naam Antonijnen of Antonieten kregen. Deze wijdden zich vooral aan zieken en ontheemden. Hiervoor hadden ze zowat overal grote armenhuizen opgericht en om tegemoet te komen aan de noden van hun beschermelingen kweekten ze talrijke varkens. Volgens een stilzwijgende gewoonte van die tijd liepen deze dieren vrijuit langs de straten op zoek naar voedsel midden van het daar achtergelaten vuil.

Uitgaande van dit gebruik groeide de zekerheid dat Sint-Antonius met succes ingeroepen werd voor de genezing van deze varkens en andere dieren op de hoeve.

*Het is ook met deze bedoeling dat men hem hier jaarlijks op zijn feestdag, 17 januari, in de kluis komt vereren. Die dag is er een grote volkstoeloop, maar ook op andere tijdstippen van het jaar ontbreekt het niet aan pelgrims die de tussenkomst van de heilige komen afsmeeken om de meest verscheidene gunsten te bekomen. Voegen we er nog aan toe dat Sint-Antonius op vele plaatsen de patroon geworden is van *beenhouwers en spekslagers*. Het is moeilijk om te achterhalen waarom hij aanroepen werd om de genezing te bekomen van wat men vroeger de ziekte van de vurigen of "*het Sint-Antoniusvuur*" genoemd heeft, een huidziekte waarvan men de aard niet goed kent.*

De kapel van de kluis is niet de enige in het bisdom Luik die de heilige Egyptische kluizenaar tot patroonheilige heeft; denken we maar aan de kapel van Bévercé, wat lager in de vallei gelegen en aan de kerken van Pepinster en Thimister, de kapellen van Crombach (Sankt-Vit), van José (Herve), van La Clouse (Aubel), van Müringen (Büllingen) en van Queue-du-Bois (Beyne-Heusay)...

ABONNEMENTEN 1992

Spontaan werden praktisch alle abonnementen op **De Millegemvriend** voor het jaar 1992 hernieuwd, zodat we ook het nieuwe jaar zonder financiële problemen rond zullen komen. Van enkelen nemen we aan dat zij *het rats vergeten waren*, bij het aanbieden van dit eerste nummer zullen wij hen vriendelijk herinneren dat wij hun belangstelling op prijs stellen. De prijs voor een abonnement voor een gans jaar is 200 frank gebleven en indien u vrienden of familie hebt die nog nieuw zouden willen abonneren : **dat kan !**

Bestuursvernieuwing.

Op de algemene ledenvergadering van 13 januari 1992 werd Jozef Poelmans uit de Sint-Antoniussstraat als nieuwe voorzitter aangeduid. Bij vorige vergaderingen waar vroeger reeds deze functie opengesteld werd, hadden zich geen kandidaten gemeld zodat de ondervoorzitter, A. Tops, deze taak tijdelijk diende waar te nemen.

Het nieuwe bestuur van De Millegemvrienden ziet er thans als volgt uit :

Voorzitter : J. Poelmans
 Ondervoorzitter : A. Tops
 Secretaris : G. Vermeulen
 Penningmeester : W. Verhaeghe
 Ambtshalve : H. Belmans, rector Millegemkerk
 Leden : C. De Boo
 G. Janssens
 F. Schelfhout

Over komende werken in ons kerkje.

Reeds lang werd er gesproken over het aanschaffen van een betere **geluidsinstallatie** voor de kerk van Millegem. Op de bestuursvergadering van 5 november 1991 werden verschillende opties voorgesteld en een definitieve keuze gemaakt.

De nieuwe installatie zal bestaan uit twee micro's op statief en een micro op zwanenhals-statief. Dus een micro op het altaar, een voor de mislezer en een voor de lector. Tegen de muur naast het orgeltje wordt een mengpaneel en een CD-speler geplaatst. De bestaande cassette-speler wordt in het geheel geïntegreerd.

Het nodige materiaal voor de aansluitingen werd eveneens besteld en "men" is reeds volop bezig met de installatie.

In ons vorig nummer las u een bijdrage van zuster Solie over de **schilderwerken** in het kerkje. De zuster schreef toen : "*Na de St.-Antoniusviering doen ze voort.*" Dat is nu reeds voor het grootste deel voltooid. Onze schildersploeg, die aanvankelijk alleen de bedoeling had om de muur achter het Sint-Antoniussbeeld en het vernieuwde antependium een opfrisbeurt te geven, kwam wel voor enkele onvoorziene problemen te staan. Wij vertelden u al de vorige keer dat bij het wegschuiven van de biechtstoel aan het licht kwam hoe belabberd dat 18^e eeuwse kerkmeubel er aan toe was. Wij moesten er dan ook dringend een vakman bijhalen om dit karwei behoorlijk op te knappen.

Dan stonden we voor het probleem hoe we de top van de hoge kerkmuur achter het orgel op een veilige manier konden bereiken. Er is daar een paar weken over geslapen geweest en na wat uitproberen kon met behulp van een paar lange en stevige – geleende – ladders toch de top van deze muur bereikt worden. Hiermee was echter de kous niet af. Toen, zoals voor de andere muren, de loszittende verf en bepleistering eerst moest verwijderd worden stelde men vast dat de achtermuur van de kerk eigenlijk bestaat uit de vroegere voormuur van de oude kerktoren. Deze was gebouwd – zoals de buitenmuren van de toren – **in natuursteen** die vroeger, vóór het bouwen van het kerkschip, een paar eeuwen in weer en wind had gestaan vooraleer het kerkschip er tegenaan werd gebouwd. Nu bleek dat de bepleistering op deze natuursteen praktisch

geheel los zat, zodat het niet aangewezen was om hierop een nieuwe verflaag aan te brengen. Als men met een plamuurmes achter de pleisterlaag stak kwamen hele *vlaaien* van het stofferige goedje naar beneden gedonderd.

Dat was wel pech : eerst weken gewerkt om de kerk nieuw te schilderen en dan de hele kerk onder het stof brengen, da's niet om te lachen. Doch ook de zuster, die gans het jaar door probeert onze kerk stofvrij te houden, kon begrip opbrengen voor het probleem en nadat tientallen emmers stoffige plaaster waren buitengedragen en de kerkvloer en de stoelen onder het geel-grijze stof bijna onherkenbaar waren, werd telkens vóór de zaterdagse misviering gezorgd dat de mensen met hun beste zaterdagse kleren fatsoenlijk konden plaats nemen. We hebben hieromtrent tenminste nooit klachten ontvangen.

Een tweede ontdekking, die de "*plaasterstekers*" deden achter het orgel, was dat op de torenmuur achter de weggehaalde pleister duidelijk het profiel herkenbaar was van het vroeger dak van het schip van de kerk. We wisten dat het kerkschip in 1684 afgebroken was tot op de fundamenteën en in 1685 in de huidige toestand werd heropgebouwd. Het dak van het vroegere kerkschip was dus lager dan het huidige en wij denken dat dit ook het geval was met de kerkzolder. Bovendien vonden we ook dat de bepleistering een vroegere toegangsdeur of venster achter het orgel verborgen hield. Deze opening was opgevuld met baksteenbrokken in oude mortelspecie.

De opening is thans niet opnieuw weder dichtgemetseld, doch zal voorzien worden van een deur met raam. Sommigen zien daar zelfs al een brandglasraam in geplaatst met een verlichting achter die dan terzelfdertijd dient als verlichting van het torenverdiep. Het is ook gemakkelijk om via deze toegangsdeur de bovenkant van het orgel te bereiken voor herstelling (?) of onderhoud. Brandglasraam ?? Sponsors gevraagd.

Reeds jaren wordt ook wel eens gevraagd naar betere **verlichting** van het kerkje, vooral de zaterdagavondmissen in de winterperiode zouden best wat méér licht kunnen gebruiken. Er waren af en toe ook wel eens suggesties over de verlichting. We zijn thans bezig met enkele proeven te doen om inderdaad hier wat *meer klaarheid* in de zaak (kerk) te brengen. De eerste proefopstellingen of beter "ophangingen" gaven reeds een redelijk resultaat en er wordt nog wat verder geëxperimenteerd : nog wat hoger of lager, nog een ietsje bij links en rechts tot ieder tevreden is. Hierbij wordt ook gedacht aan vervanging van een deel van de **electrische leidingen** die niet allemaal meer beantwoorden aan de reglementen en veiligheid.

Toen de schildersploeg er aan dacht om ook **het portaal** een couchke verf aan te smeren, vond men het jammer om de schone verf op te smossen aan een half instortend plafond. Hier is dan de kerkfabriek tussengekomen en zij heeft ons een spiksplinternieuw plafond-onder-de-toren bezorgd. We gaan de plaaster nu netjes de tijd geven om rustig te drogen en dan gaat ook daar de borstel er tegenaan.

ONZE WINTERCONCERTEN 1991 – 1992.

Zaterdag 22 februari 1992 : pomme d'AMOUR

Zaterdag 28 maart 1992 : Euryanthe

Telkens om 20.30 uur.